

TOPLUMSAL CİNSİYET VE EĞİTİM

5. BÖLÜM

*Çiğdem GÜN KAKAŞÇI**

Giriş

Toplumsal cinsiyet kavramı “bireyin toplum içindeki farklı rol değer ve beklentileri” olarak tanımlanabilir⁽¹⁾. Bu kavram “kadın ve erkeğin toplumun biyolojik ve psikolojik beklentileri sonucu oluşan kültürel bir yapı” olarak değerlendirilmektedir⁽²⁾. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise “yasalar önünde, kadına ve erkeğe eşit davranılması, aile ve toplum içinde kadının ve erkeğin kaynaklardan, fırsatlardan ve hizmetlerden eşit olarak yararlanması” olarak tanımlanmaktadır⁽¹⁾. Toplumlar da kadın erkek eşitsizliğini destekleyen süreçler azalmış olsa da toplumsal cinsiyet ayrımı ne yazık ki hala devam etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin çözümü ise hukuk, siyaset ve eğitimidir. Özellikle eğitim alanında eğitimcilerin, okulun, müfredatların ve eğitim materyallerinin, cinsiyetçi önyargıların yeniden üretilmesinde etkin olduğunu bildiren birçok çalışma sonucu bulunmaktadır^(3,4,5). Toplumsal cinsiyette eşitlik kavramı ancak toplumun bilinçlenmesi ile elde edilebilir. Toplumda bu bilinci oluşturabilmek için cinsiyetçi önyargılardan arınmış, eşitlik ve demokratik ilkelere dayalı bir eğitim sistemi oluşturulmalıdır⁽⁶⁾. Günümüzde birçok ülke, sınıflarda cinsiyet eşitliğine ulaşmaktan uzaktır. Kadınlar bugün dünyanın her ülkesinde elli yıl öncesine göre daha eğitilmiş olmasına rağmen birçok ülkede erkeklerden daha az eğitilmiş olmaya devam etmektedir⁽⁷⁾. Şimdiye kadar eğitim sistemle-

¹ Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem GÜN KAKAŞÇI, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, cgun@mehmetakif.edu.tr

nedeniyle menstruasyon sırasında okulu kaçırmaktadır. Bu nedenle, eğitim planları, ‘her şeyi’ sağlamayı bir öncelik haline getirmelidir. Okul teftişleri, okulların zorunlu düzenlemelere uymasını sağlamalıdır. Ancak cinsiyet eşitliğinin önündeki en önemli engeller kökleşmiş cinsiyet ayrımcılığı ve güç ilişkileriyle ilgilidir. Hükümetlerin müfredatları periyodik olarak gözden geçirmesi ve revize etmesi gereklidir. 2030 gündeminin başarısı, dünyanın diğer sektörlerde olduğu gibi eğitimde de kız ve erkek çocuklar, kadınlar ve erkekler için eşit bir oyun alanı yaratma başarısına bağlıdır.

KAYNAKLAR

1. Dökmen, Z.Y. (2017). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi
2. Coşkun, A, Özdilek, R. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa yansımaları ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2012; 9(3), 30-39.
3. Gümüšoğlu, F. (2013). *Ders kitaplarında toplumsal cinsiyetçilik*. İstanbul: Kaynak Yayınları.
4. Sayılan, F. (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yayınları.
5. Sayılan, F, Özkazanç, A. İktidar ve direniş bağlamında toplumsal cinsiyet: Bir okul etnografisi. *Toplum ve Bilim*. 2009;114: 51-73.
6. Seçgin, F, Kurnaz, Ş. Sosyal bilgiler dersinde toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2015;5: 24-38.
7. Evans, D. K, Akmal, M, Jakiela, P. Gender Gaps in Education: The Long View. *Center for Global Development Working Paper*. 2020; 523.
8. Sayılan, F. Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. *Eleştirel Pedagoji*. 2014; 6(31): 17-23.
9. Hart, M. U. (2012). Bilinç Yükseltme Yoluyla Özgürleşme. Fevziye Sayılan (Der.), *Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim, Olanaklar ve Sınırlar* içinde (s. 243-256). Ankara: Dipnot Yayınları.
10. UNICEF (2015). *Girls' education and gender equality*. (22.09.2020 tarihinde http://www.unicef.org/education/bege_70640.html).
11. Yaşar, N. Eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin okullaşma oranına etkisi: Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler karşılaştırması. *İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*. 2018;17: 55-69.
12. Subrahmanian, R. Gender equality in education: Definitions and measurements. *International Journal of Educational Development*. 2005;25(4): 395-407.
13. Sayılan, F. Piyasa ve din kıskacında eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği. *Eleştirel Pedagoji Dergisi*. 2014; 6 (31): 16-21.
14. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD) & Türkiye Kadın Girişimciler Derneği (KAGİDER) (2008). *Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar, Öncelikler ve Çözüm Önerileri*. (11.09.2020 tarihinde <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/3667-turkiyede-toplumsal-cinsiyet-esitsizligi-sorunlar-ocelik>).

- ler-ve-cozum-onerileri).
15. World Economic Forum (2020). *The Global Gender Gap Report 2020*. (12.09.2020 tarihinde http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2020.pdf).
 16. Akyüz Y. Osmanlı son döneminde kızların eğitimi ve Öğretmen Faika Ünlüer'in yetişmesi ve meslek hayatı. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*. 1999; 143.
 17. Tezcan M. (1999). *Eğitim Sosyolojisi* (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
 18. Eren, E. (2018). Women's education in the shadow of gender inequality in Turkish education policies. 1st International Conference on Language, Education and Culture (*ICLEC 2018*), 2-6 September 2018, Girne, Cyprus, 2018, (pp.10-22).
 19. T.C. Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2020). Türkiye'de Kadın. (22.09.2020 tarihinde <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/38419/02-03-2020-tr-de-kadin.pdf>).
 20. T.C. Aile, Çalışma Ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2018). *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi Ve Eylem Planı 2018-2023*. (22.09.2020 tarihinde <https://www.ailevecalisma.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2018-2023/>
 21. UNESCO (2018). *Global Education Monitoring Report Gender Review 2018: Meeting Our Commitments To Gender Equality In Education*. (22.09.2020 tarihinde <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000261593>)
 22. TÜİK (2020). *Toplumsal Cinsiyet Göstergelerinde Eğitim İstatistikleri*. (22.09.2020 tarihinde http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1068)
 23. UNESCO (2020). *COVID-19 Education Response: Education Sector Issue Notes*. (22.09.2020 tarihinde <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/issue-notes>)